

بررسی وضعیت شادکامی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در

سال ۱۳۹۲

فرزانه براتی^۱، زهرا اشرفی^۲، فرشته نجفی^۳، اقدس کریمی^{۴*}، غلامرضا شریفزاده^۵

- ۱- کارشناس ارشد آموزش پرستاری، گروه پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی نیشابور، نیشابور، ایران
- ۲- کارشناس ارشد آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، شاهرود، ایران
- ۳- کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه، تربت حیدریه، ایران
- ۴- دانشجوی دکتری بهداشت باروری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
- ۵- کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران

چکیده

زمینه و هدف: شادکامی اساسی‌ترین نیاز سلامت روانی انسان‌ها محسوب می‌شود. دانشجویان نیروی انسانی و سازندگان فردای کشور تلقی می‌گردند. از این رو سلامت روانی آنان از اهمیت زیادی برخوردار است. این مطالعه با هدف بررسی وضعیت شادکامی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام شد.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی-تحلیلی ۳۴۹ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند که دارای معیارهای ورود به مطالعه بودند به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه استاندارد شادکامی آکسفورد به روش خودگزارشی جمع‌آوری و توسط نرم افزار SPSS نسخه ۱۸ تحلیل گردید.

نتایج: میانگین سنی دانشجویان $21/9 \pm 2/3$ سال و میانگین نمره شادکامی آن‌ها $44/1 \pm 12/09$ بود. بین نمره‌ی شادکامی و برخی متغیرهای دموگرافیک دانش‌جویان نظیر جنس ($p < 0/001$)، محل سکونت ($p = 0/019$) و علاقه به رشته‌ی تحصیلی ($p < 0/004$) تفاوت آماری معنی‌داری وجود داشت، اما بین نمره‌ی شادکامی و سایر مشخصات فردی دانشجویان تفاوت معنی‌داری دیده نشد ($p < 0/05$).

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌ها وضعیت شادکامی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند نسبتاً مناسب است. برخی گروه‌ها از سطح شادکامی پایین‌تری برخوردار بودند که نیازمند توجه بیشتری می‌باشند.

کلمات کلیدی: شادکامی، دانشجویان، بیرجند، سلامت روان

*آدرس نویسنده مسئول: خراسان رضوی، مشهد، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، دانشکده پرستاری و مامایی

آدرس پست الکترونیک: karimiA2013@mums.ac.ir

مقدمه

شادکامی، اساسی‌ترین نیاز سلامت روانی انسان‌ها محسوب می‌شود (۱). احساس شادکامی یک حالت عاطفی خوب و خوشایندی است که با تجاربی همانند خوشی، رضایت‌مندی از زندگی، تندرستی، امنیت و خشنودی همراه است (۲). فرد شادکام احساس خوبی دارد؛ از فعالیت‌های زندگی خود لذت می‌برد؛ دنیای درونش آرام است؛ ضعف‌های خود را می‌پذیرد و در مقابل مشکلات باثبات است (۱، ۳-۵). به‌علاوه شادکامی اشتیاق انسان را به انجام فعالیت‌ها و تعاملات اجتماعی تسهیل می‌کند (۶).

از آنجایی که دانشجویان هر جامعه نیروی انسانی و سازندگان فردای آن کشور تلقی می‌گردند، لذا سلامت روانی آن‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است. در این بین، دانشجویان علوم پزشکی و رشته‌های وابسته که با سلامت انسان‌ها سر و کار دارند سلامت خود آن‌ها حایز اهمیت بوده که توجه محققان را به خود جلب نموده است (۷، ۸). عدم برخورداری از سلامت روانی تأثیر جدی بر امور آموزشی دانشجویان به‌جا می‌گذارد و افت تحصیلی و گاهی ترک تحصیلی را به دنبال دارد و موجب مشکلات رفتاری دانشجویان می‌گردد (۹-۱۲).

پژوهش‌های پیشین در سایر کشورها وضعیت شادکامی را در قشرهای مختلف و تأثیر آن را بر سلامت روان افراد مورد بررسی قرار داده‌اند، اما مطالعات انجام شده در این زمینه در کشور ما اندک است و در این مطالعات وضعیت شادکامی در دانشجویان به‌عنوان یک قشر تأثیرگذار در نظام سلامت کمتر مورد توجه قرار گرفته است، لذا این مطالعه با هدف بررسی وضعیت شادکامی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال ۱۳۹۲ انجام شد.

روش‌ها

مطالعه حاضر به روش توصیفی-تحلیلی و با هدف تعیین وضعیت شادکامی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال ۱۳۹۲ انجام گردید. در این مطالعه حجم نمونه با استفاده از نتایج مطالعات قبلی برآورد گردید (۷). بر این اساس تعداد ۳۳۵ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند که واجد شرایط ورود به پژوهش بودند، به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب و وارد مطالعه شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، عدم

سابقه‌ی ابتلا به بیماری طبی و روانی مشخص، عدم استفاده از داروی خاص، نبود فرد مبتلا به بیماری روانی یا بیماری مزمن یا لا‌علاج در بین بستگان درجه یک، عدم مواجهه با رویداد استرس‌زا در طی سه ماه گذشته و عدم اعتیاد به سیگار، قلیان، الکل یا مواد مخدر. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه مشخصات دموگرافیک و پرسشنامه استاندارد شادکامی آکسفورد بود.

پرسشنامه‌ی شادکامی آکسفورد شامل ۲۹ عبارت چهار گزینه‌ای است که بین صفر تا ۳ نمره‌دهی می‌شود. بالاترین نمره‌ای که آزمودنی می‌تواند در این مقیاس کسب کند ۸۷ است که بیانگر بالاترین حد شادکامی بوده و کمترین نمره‌ی این مقیاس صفر است که موید ناراضی بودن آزمودنی از زندگی و افسردگی فرد است. نمره‌ی به‌هنگار این آزمون بین ۴۰ تا ۴۲ است.

در ایران روایی نسخه‌ی فارسی پرسشنامه در مطالعه علی‌پور و نوربالا تأیید شده است (۱۳). در مطالعه حاضر پایایی این ابزار با ضریب آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت که مقدار آن ۰/۸۱ بود. جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS نسخه شماره ۱۸ استفاده شد. برای بررسی تفاوت میانگین نمره شادکامی بر حسب جنس، وضعیت تاهل و علاقه به رشته تحصیلی از آزمون تی‌مستقل و برای متغیرهای محل سکونت، مقطع تحصیلی، دانشکده، سطح اجتماعی و سطح درآمد خانواده از آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه استفاده شد. در تمامی آزمون‌ها سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

میانگین سنی دانشجویان $21/9 \pm 2/3$ سال بود. ۴۳/۸ درصد دانشجویان مذکر و مابقی مونث بودند. ۱۳/۸ درصد دانشجویان متاهل و سایرین مجرد بودند. میانگین و انحراف معیار نمره‌ی شادکامی در کل دانشجویان $44/1 \pm 12/09$ بود. میانگین نمره شادکامی در پسران بالاتر از دختران بود ($p=0/001$). دانشجویان بومی (غیر خوابگاهی) از وضعیت شادکامی بهتری برخوردار بودند ($p=0/01$). بین نمره شادکامی و علاقه به رشته تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود داشت ($p=0/004$). بدین صورت دانشجویانی که علاقه به رشته تحصیلی خود داشتند از میزان شادکامی بالاتری برخوردار بودند. بین نمره شادکامی و دیگر مشخصات دموگرافیک دانشجویان ارتباط آماری معنی‌داری وجود نداشت (جدول ۱).

۳۶ تا ۴۲ نشان داده است که احتمالاً این تفاوت می‌تواند ناشی از عوامل متعددی نظیر عوامل فرهنگی باشد (۴). به نظر می‌رسد میانگین نمره شادکامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند تفاوت محسوسی با میانگین نمره‌ی شادکامی دانشجویان در سایر دانشگاه‌ها ندارد. با این حال علی‌رغم وجود برخی موانع موجود میانگین نمره شادکامی دانشجویان در کشور ما پایین‌تر از کشورهای توسعه یافته نیست که احتمالاً مسایل فرهنگی و مذهبی و نوع روابط اجتماعی و خانوادگی می‌تواند در این امر مؤثر باشد.

یافته‌های مطالعه نشان می‌دهد که میانگین نمره شادکامی در پسران به طور معنی‌دار ($p < 0.05$) بیشتر از دختران است، اما در مطالعه ظهوری و فکری ارتباط معنادار بین شادکامی و جنسیت افراد دیده نشد (۱۴). یافته‌های مطالعه‌ی جعفری و همکاران نیز نشان داد که نمره‌ی شادکامی در دختران بیشتر از پسران است (۳). در پژوهش‌های دیگری میانگین نمره شادکامی در مردان بیشتر از زنان می‌باشد که این نتیجه با یافته‌های مطالعه حاضر همسو می‌باشد. با توجه به این‌که افسردگی در زنان بیشتر از مردان است به نظر می‌رسد که آنها از نمره شادکامی کمتری نیز برخوردار باشند (۵، ۱۳).

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد میانگین نمره شادکامی در دانشجویان پرستاری کمتر از دانشجویان سایر رشته‌هاست، اما این اختلاف از نظر آماری معنادار نبوده است. در پژوهش جعفری و همکاران میانگین نمره‌ی شادکامی دانشجویان پرستاری اندکی بیشتر از دانشجویان سایر رشته‌ها بوده است که این یافته با نتایج پژوهش حاضر همخوانی ندارد (۳). شاید این مسئله ناشی از محیط و شرایط آموزشی متفاوت باشد.

در مطالعه‌ی شریفی و همکاران بین تأهل و نمره‌ی شادکامی رابطه‌ی معنی‌داری دیده نشد. این نکته با یافته‌های پژوهش حاضر موافق و همسو می‌باشد (۷). در حالی که در بعضی مطالعات رابطه‌ی معنی‌داری بین تأهل و نمره‌ی شادکامی دانشجویان مشاهده گردید. بدین صورت که نمره‌ی شادکامی دانشجویان متأهل بطور معنی‌داری بالاتر از دانشجویان مجرد بود (۳، ۵).

در پژوهش حاضر بین رضایت از رشته‌ی تحصیلی با نمره‌ی شادکامی دانشجویان ارتباط معنی‌داری وجود داشت. بدین صورت که با افزایش رضایت از رشته‌ی تحصیلی، میانگین نمره‌ی شادکامی دانشجویان افزایش معنی‌دار داشت.

جدول ۱: میانگین نمره شادکامی برحسب متغیرهای دموگرافیک واحدهای مورد مطالعه

متغیر دموگرافیک	سطوح متغیر	انحراف معیار \pm میانگین	سطح معناداری
جنس	مذکر	۴۷/۶ \pm ۱۲/۵	$p < 0.001$
	مونث	۴۱/۳ \pm ۱۱/۰۳	
وضعیت تاهل	متاهل	۴۵/۵ \pm ۱۱/۴	$p = 0.39$
	مجرد	۴۳/۸ \pm ۱۲/۲	
محل سکونت	خوابگاهی	۴۳/۴ \pm ۱۲/۲	$p = 0.019$
	غیر خوابگاهی بومی	۴۹/۰ \pm ۸/۸	
	غیر خوابگاهی غیر بومی	۴۲/۳ \pm ۱۳/۷	
مقطع تحصیلی	کارדانی	۴۵/۷ \pm ۹/۷	$p = 0.37$
	کارشناسی	۴۳/۳ \pm ۱۲/۰۶	
	دکترا	۴۵ \pm ۱۲/۹	
نوع دانشکده	پرستاری	۴۱/۳ \pm ۱۱/۲	$p = 0.12$
	پزشکی	۴۴/۶ \pm ۱۲/۹	
	پیراپزشکی	۴۴/۱ \pm ۱۰/۷	
	فوریت‌های پزشکی	۴۸/۹ \pm ۶/۸	
	بهداشت	۴۳/۶ \pm ۱۴/۸	
سطح اجتماعی	پایین	۴۷/۳ \pm ۷/۹	$p = 0.07$
	متوسط	۴۳/۲ \pm ۱۲/۲	
	بالا	۴۵/۷ \pm ۱۴/۷	
سطح درآمد خانواده	کمتر از حدکفاف	۴۳/۱ \pm ۹/۹	$p = 0.16$
	در حد کفاف	۴۳/۶ \pm ۱۲/۱	
	بیشتر از حد کفاف	۴۶/۹ \pm ۱۲/۶	
علاقه به رشته تحصیلی	بله	۴۴/۹ \pm ۱۱/۵	$p = 0.004$
	خیر	۴۰/۱ \pm ۱۳/۸	

بحث

در مطالعه‌ی حاضر میانگین و انحراف معیار نمره‌ی شادکامی در کل دانشجویان ۴۴/۱ \pm ۱۲/۰۹ بود که این یافته با نتایج برخی مطالعات انجام شده در کشور هم‌خوانی دارد (۴، ۱۳)؛ گرچه در مواردی نیز نمره‌ی میانگین شادکامی اندکی کمتر می‌باشد (۷، ۱۴). عابدی و همکاران به نقل از فرانسس و همکاران^۱ ذکر می‌کنند مطالعات انجام شده در کشورهای آمریکا، انگلستان، کانادا و استرالیا بر روی دانشجویان، میانگین نمره شادکامی را از

¹ - Francis et al

بومی از دانشجویان خوابگاهی و غیر بومی به طور معنی‌داری نمره شادکامی بیشتری داشتند، این در حالی است که شریفی و همکاران بین نمره‌ی شادکامی دانشجویان خوابگاهی و غیر بومی به تفاوت آماری معنی دار دست نیافتند (۷). شاید بتوان این عدم همسویی را ناشی از شرایط محیطی و آموزشی متفاوت دانست.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد وضعیت شادکامی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند نسبتاً مناسب است. برخی گروه‌ها از سطح شادکامی پایین‌تری برخوردار بودند که لزوم توجه بیشتر به این گروه‌ها ضروری به نظر می‌رسد.

References

- 1- Leila Jouybari, MahnazRezaiean, Akram Sanagoo, Seyyed Yaqob Jafari, Seyyed Ali Hosseini Explaining the Happiness Experience of the Students in Golestan University of Medical Sciences. Journal of Gorgan Bouyeh Faculty of Nursing & Midwifery. 2011; 1 (19) 1-10. [Persian]
- 2- Ali Mohammadi k, azerbaijan M, An Investigation of the Relationship between Islamic Happiness and Psychological Happiness among the Students of Qom University in 1388-89. Journal of sychology and religion. 1388; 3(7), 283-7. [Persian]
- 3- Jafari A, Abedi R, Liyaghat Dar MJ. shademaniye daneshjuyane daneshgahe olum pezeshki esfahan, mizan va avamele mortabet ba an. Teb va tazkiyeh 2004; 54(13): 15-23. [Persian]
- 4- Abed MR, Mirshab jafari E, Liaghat Dar Mj. standardization of the oxford happiness in students of Isfahan university. Iranian journal of psychiatry and clinical psychology (Andeesheh va Raftar) 2006; 45(12): 100-95. [Persian]
- 5- Farhadi A, Javaheri F, Gholami YB, Farhadi. The amount of mirthfulness and its relation with self-reliance in students of Lorestan University of medical sciences. The Journal of Fundamentals of Mental Health. Spring and summer 1384, Issue 25 & 26, 57-62. [Persian]
- 6- Zein H, Nilsaz N. Happiness and Joyfulness from the Viewpoint of Holly Koran & Islamic Traditions. Culture in Islamic University. 2012; 1 (1): 50-68. [Persian]
- 7- Sharifi K, Sooky Z, Tagharrobi Z, Akbari H . Happiness and its related factors among the students of Kashan University of medical sciences in 2006-7. Feyz, Journal of Kashan University of

نتایج مطالعه ظهوری و همکاران با این یافته همسو است (۱۴). با توجه به این که رضایت از رشته تحصیلی موجب افزایش اعتماد به نفس و شادکامی می‌شود، بالاتر بودن نمره شادکامی در دانشجویانی که از رشته تحصیلی خود رضایت دارند طبیعی به نظر می‌رسد.

بر طبق یافته‌های این پژوهش رتبه‌ی تولد، مقطع تحصیلی، شغل و تحصیلات پدر و مادر و وضع اقتصادی خانواده‌ی دانشجو ارتباط معنی‌داری با نمره شادکامی نداشت که این یافته با یافته‌های پژوهش شریفی و همکاران همسو می‌باشد (۳، ۷). همچنین بر طبق یافته‌های مطالعه دانشجویان غیر خوابگاهی و

- Medical Sciences Spring 2010; 14(1) 62-69. [Persian]
- 8- Akkasheh G. Assessing the mental health of university students in Kashan Medical Sciences University. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Andeesheh Va Raftar) 2000; 20(5): 11-16. [Persian]
- 9- Kohoulat N, Jowkar B. The Relationship between Affective and Cognitive Components of Happiness, and Academic Success. Culture in Islamic University. 2012; 1(1): 3-14. [Persian]
- 10- Peterson, J.S. (2000). "A Follow up Study of One Group an Achievers and under Achievers Four Years after High School Graduation", J Roper Rev; 22(44), P.215-217.
- 11- Sadeghiniri R. Happiness and Joyfulness From the Viewpoint of Holly Koran, Fundamentals of Islam & Life of Infallible Imams. Culture in Islamic University. 2012; 1(1): 15-29. [Persian]
- 12- Hosseini T, Kamalizadeh T. Happiness and Joyfulness in holy Koran & Islamic Tradition. Culture in Islamic University. 2012; 1(1): 117-136. [Persian]
- 13- Alipoor A, Noorbala A. A Preliminary Evaluation of the Validity and Reliability of the Oxford Happiness Questionnaire in Students in the Universities of Tehran. IJPCP. 1999; 5 (1 & 2): 55-66. [Persian]
- 14- Zohoor AR, Fekri AR. University students' happiness at Faculty of Management and Medical Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Journal of sabzevar school of Medical sciences, 1(11): 54-47. [Persian]

The investigation of happiness status and its related factors in students of Birjand University of Medical Sciences in 2013

Farzaneh Barati¹, Zahra Ashrafi², Fereshteh Najafi³, Aghdas Karimi^{4*}, GHolamreza Sharifzade⁵

1. MSc of Nursing Education, Department of nursing, Neyshabur University of Medical Sciences, Neyshabur, Iran
2. MSc of Nursing Education, School of Nursing and Midwifery, Shahrood University of Medical Sciences, Shahrood, Iran
3. MSc of Epidemiology, Torbat heydariyeh University of Medical Sciences, Torbat heydariyeh, Iran
4. Ph.d student in Reproductive Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran
5. MSc of Epidemiology, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran

***Corresponding Address: Khorasan Razavi, Mashhad, University of Medical Sciences, School of Nursing and Midwifery
Email: karimifz 901@mums.ac.ir**

Abstract

Background & Aim: Happiness is one of the most fundamental needs of human mental health. Since the students are human resources and architects of future of the country, their mental health is very important. Therefore, this study is carried out to investigate the happiness status and its related factors in the students of Birjand University of medical science in 2013.

Methods: In this descriptive/analytical study, 349 students of Birjand University of Medical Sciences which had inclusion criteria were selected by multistage sampling. After obtaining written consent from participants, the data were collected using the Oxford Happiness Questionnaire through self-report. Data were analyzed by SPSS software.

Results: The mean age of students was 21.9 ± 2.3 and the mean score of students' happiness was 44.1 ± 12.09 . There was a significant difference between happiness score and sex ($p < 0.001$), location ($p = 0.019$) and interest in discipline ($p < 0.004$). However, there was no significant difference between happiness and the other personal characteristics of students ($p < 0.05$).

Conclusion: The findings showed that the happiness status in students of Birjand University of Medical Sciences is relatively good. Since some groups of students had lower levels of happiness, further attention to them seems to be essential.

Keywords: happiness, students, Birjand, mental health